

DOMSTOLENS DOM
av den 30 juni 1966*

I mål 56/65

har Cour d'appel (första avdelningen) i Paris till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i det mål som pågår vid den nationella domstolen

mellan

Société Technique Minière (L.T.M.)

och

Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)

Begäran avser tolkningen av:

- 1) artikel 85.1 i EEG-fördraget och av de förordningar som antagits för tillämpningen av detta,
- 2) artikel 85.2 i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden Ch. L. Hammes, avdelningsordföranden L. Delvaux samt domarna A. M. Donner, A. Trabucchi och R. Lecourt (referent),

generaladvokat: K. Roemer,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: franska.

dom

DOMSKÅL

Genom dom av den 7 juli 1965, som översänts till Europeiska gemenskapernas domstol den 19 november 1965, har Cour d'appel i Paris (första avdelningen) i vederbörlig ordning, med stöd av artikel 177 i EEG-fördraget, till EG-domstolen ställt frågor om tolkningen av artikel 85 i EEG-fördraget.

Dessa frågor har följande lydelse:

- ”1. Hur skall artikel 85.1 i Romfördraget och de gemenskapsförordningar som antagits för tillämpningen av detta tolkas med avseende på avtal som, utan att ha anmälts, ger en ”ensamrätt till försäljning” och som:
  - inte förbjuder ensamåterförsäljaren att till övriga marknader inom EEG reexportera de varor som denne har köpt av leverantören,
  - inte innebär någon förpliktelse för leverantören att förbjuda ensamåterförsäljare i andra länder inom den gemensamma marknaden att sälja sina varor inom det område, där den ensamåterförsäljare med vilken avtalet har ingåtts, har huvudansvaret för försäljningen,
  - inte hindrar näringsidkare och konsumenter i ensamåterförsäljarens hemland att få leveranser genom parallellimport hos ensamåterförsäljare och leverantörer i andra länder inom den gemensamma marknaden,
  - innebär att ensamåterförsäljaren måste erhålla godkännande i förväg av leverantören för att kunna leverera maskiner som kan konkurrera med de varor som omfattas av avtalet.
2. Skall hela det avtal, som innehåller en bestämmelse som är förbjuden genom artikel 85.1, omfattas av ogiltighet enligt artikel 85.2 i Romfördraget eller kan denna ogiltighet eventuellt gälla endast den bestämmelse som är förbjuden?”.

Domstolens behörighet

Société Technique Minière, som är part i målet vid Cour d'appel i Paris, klandrar denna domstol för att den, under sken av att det gäller tolkningsfrågor, i själva verket ställer sådana frågor om tillämpning som enbart omfattas av de nationella domstolarnas behörighet.

Enligt lydelsen i artikel 177 i fördraget skall domstolen vara behörig att meddela förhandsavgörande angående tolkningen och giltigheten av gemenskapslagstiftningen.

Enligt samma artikel kan domstolarna i en medlemsstat väcka talan vid domstolen "om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken".

Domstolen kan således inte göra någon värdering av de skäl som gör att den nationella domstolen har ansett det vara nödvändigt att väcka talan.

Fastän domstolen inte är behörig att pröva tillämpningen av fördraget i ett bestämt fall, kan den dock på grundval av omständigheterna i målet påvisa sådana frågor om tolkning och giltighet som omfattas av dess befogenheter.

Eftersom det är nödvändigt att komma fram till en användbar tolkning av den omtvistade lagstiftningen är det för övrigt berättigat att den nationella domstolen uttalar sig om det rättsliga sammanhang i vilket den begärda tolkningen skall ingå.

Domstolen kan således från den redogörelse av rättsläget som Cour d'appel i Paris har gjort ange de enskilda omständigheter som är nödvändiga för förståelsen av de frågor som ställts och för formuleringen av ett användbart svar.

Den första frågan angående tolkningen av artikel 85.1

Domstolen har anmodats att tolka artikel 85.1 med avseende på "avtal som, utan att ha anmälts", gett "ensamrätt till försäljning".

Underlåtenhet att göra anmälan

En förutsättning för att ett avtal mellan företag skall anses förbjudet och därmed oförenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 85.1 i fördraget är att det skall uppfylla olika villkor som i mindre grad är beroende av avtalets rättsliga karaktär än dess förhållande till å ena sidan "handeln mellan medlemsstater" och å andra sidan till "konkurrensen".

Artikel 85.1, som baserar sig på en bedömning av verkningarna av ett avtal ur två synvinklar innefattande en ekonomisk värdering, kan således inte tolkas så att genom denna artikel skulle ges något som helst avgörande på förhand beträffande någon rättsligt bestämd grupp avtal.

Ett avtal genom vilket en tillverkare till en enda återförsäljare överlåter försäljningen av sina varor inom ett bestämt område kan inte automatiskt omfattas av förbudet i artikel 85.1.

Däremot kan ett sådant avtal uppfylla de kriterier som finns i denna bestämmelse på grund av att det föreligger en speciell faktisk situation eller stränga bestämmelser till skydd för rätten till ensamåterförsäljning.

Eftersom det i förordningarna 17/62 och 153/62 inte gjorts någon utvidgning av förbudet i artikel 85.1 kan inte underlåtenhet att göra en sådan anmälan som föreskrivs i dessa förordningar medföra att ett avtal är automatiskt förbjudet utan endast att det eventuellt har verkan i förhållande till undantaget i artikel 85.3 om det skulle fastställas att detta avtal omfattas av förbudet i artikel 85.1.

Om ett avtal är förbjudet beror enbart på om detta avtal objektivt sett, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, uppfyller alla de kriterier som är nödvändiga för att förbudet skall vara uppfyllt och som anges i artikel 85.1.

Nödvändigheten av ett avtal "mellan företag"

En förutsättning för att ett avtal skall omfattas av förbudet i artikel 85.1 är att det skall ha ingåtts mellan företag.

I denna bestämmelse görs ingen åtskillnad beroende på om parterna befinner sig antingen inom samma distributionsled (så kallade horisontella avtal) eller inom olika distributionsled (så kallade vertikala avtal).

Följaktligen kan ett avtal, som innehåller en bestämmelse "som ger en ensamrätt till försäljning", uppfylla detta villkor.

Förhållandet till handeln mellan medlemsstater

Dessutom förutsätts att detta avtal "kan påverka handeln mellan medlemsstater".

Denna bestämmelse – som förtydligats med de inledande orden i artikel 85 och som gäller avtal som, i den mån som de "är oförenliga med den gemensamma marknaden" – har till syfte att fastställa tillämpningsområdet för förbudet genom att det krävs att det görs en bedömning i förväg med utgångspunkt från att avtalet kan hindra förverkligandet av en enhetlig marknad mellan medlemsstaterna.

Det är nämligen i den mån som avtalet kan påverka handeln mellan medlemsstater som en snedvridning av konkurrensen, som har uppstått till följd av detta avtal, kan omfattas av gemenskapsrättens förbud i artikel 85, medan den i motsatt fall undgår att omfattas av detta förbud.

För att ifrågavarande avtal skall anses uppfylla detta villkor krävs att det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att avtalet direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan inverka på handelsutbytet mellan medlemsstater.

För att man skall kunna bestämma om ett avtal, som innehåller en bestämmelse "som ger en ensamrätt till försäljning", omfattas av tillämpningsområdet för artikel 85 bör man överväga om detta avtal kan medföra att det mellan medlemsstaterna uppstår en avskärmning av marknaden för vissa varor som på så sätt försvårar den ömsesidiga ekonomiska integration som avses i fördraget.

Avtalets förhållande till konkurrensen

För att det omtvistade avtalet slutligen skall kunna omfattas av förbudet i artikel 85.1 måste detta ha "till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen inom den gemensamma marknaden".

Den omständigheten att dessa villkor inte är kumulativa utan alternativa, vilket markeras genom konjunktionen "eller" leder först och främst till att man måste beakta själva syftet med avtalet med hänsyn till det ekonomiska sammanhang, där det skall användas.

En sådan snedvridning av konkurrensen, som avses i artikel 85.1, måste följa av alla eller en del av bestämmelserna i själva avtalet.

Om en analys av nämnda avtalsbestämmelser inte påvisar en tillräckligt stor skada för konkurrensen bör sedan avtalets verkningar prövas. För att avtalet skall kunna omfattas av förbudet bör man kräva att sådana kriterier samtidigt skall föreligga som visar att konkurrensen faktiskt på ett märkbart sätt har hindrats, begränsats eller snedvridits.

Konkurrensen skall bedömas mot bakgrund av de faktiska förhållanden under vilka den skulle uppstå om inte det omtvistade avtalet fanns.

I synnerhet en snedvridning av konkurrensen kan ifrågasättas om just detta avtal

framstår som nödvändigt för att ett företag skall kunna komma in på ett nytt område där det hittills inte har varit verksamt.

För att man följaktligen skall kunna bedöma om ett avtal, som innehåller en bestämmelse "som ger en ensamrätt till försäljning", skall anses som förbjudet på grund av dess syfte eller verkan måste man särskilt beakta beskaffenheten och den begränsade eller obegränsade mängden av de varor som omfattas av avtalet, leverantörens respektive ensamåterförsäljarens ställning och betydelse på den relevanta produktmarknaden, frågan om det omtvistade avtalet utgör ett enstaka avtal eller om det tvärtom ingår i en serie avtal, om de bestämmelser som skall skydda rätten till ensamförsäljning är särskilt stränga eller om det tvärtom finns andra avsättningsmöjligheter för samma varor genom reexport och parallellimport.

Den andra frågan angående tolkningen av artikel 85.2

Enligt artikel 85.2 är "avtal eller beslut som är förbjudna enligt denna artikel ogiltiga".

Denna bestämmelse, vars ändamål är att säkerställa att fördragets bestämmelser iakttas, kan endast tolkas med hänsyn till sitt gemenskapsrättsliga ändamål och skall begränsas till detta.

Ifrågavarande ogiltighet enligt artikel 85.2 i EEG-fördraget drabbar endast de delar av avtalet som omfattas av förbudet eller avtalet i dess helhet om dessa delar inte kan skiljas ut från själva avtalet.

Övriga avtalsbestämmelser, som inte påverkas av förbudet och på vilka fördraget inte kan tillämpas, omfattas följaktligen inte av gemenskapsrätten.

Rättegångskostnader

De kostnader som har förorsakats av Europeiska ekonomiska gemenskapens kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

Förfarandet i förhållande till parterna i målet vid Cour d'appel i Paris utgör ett led i beredningen av samma mål.

Därför ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

I målet har domstolen

beaktat rättegångshandlingarna,

hört referentens rapport,

hört de muntliga yttrandena från parterna i den ursprungliga tvisten och Europeiska ekonomiska gemenskapens kommission

hört generaladvokatens förslag till avgörande,

beaktat artiklarna 85 och 177 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen,

beaktat protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens domstol,

beaktat rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol.

Mot den bakgrunden och på ovan angivna grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor om förhandsavgörande som av Cour d'appel i Paris i dess dom av den 7 juli 1965 förts vidare – följande dom:

Svaret på den första frågan

Avtal, som innehåller en bestämmelse ”som ger en ensamrätt till försäljning”, uppfyller inte enbart genom sin karaktär de kriterier som är nödvändiga för att avtalet, i enlighet med artikel 85. 1 i fördraget, skall anses oförenligt med den gemensamma marknaden.

Ett sådant avtal kan i det enskilda fallet dock på grund av en bestämd faktisk situation eller enskilda bestämmelser uppfylla dessa kriterier då följande villkor är uppfyllda:

1) Ett avtal, som innehåller en bestämmelse ”som ger en ensamrätt till

försäljning", skall ha ingåtts mellan företag oavsett deras respektive ställning i de olika distributionsleden.

- 2) Avtalet skall på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter kunna med rimlig sannolikhet innebära att det kan befaras att detta avtal direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan inverka på handelsutbytet mellan medlemsstater så att det kan hindra förverkligandet av en gemensam marknad mellan dessa medlemsstater.

I detta hänseende finns det anledning att i synnerhet undersöka om avtalet kan medföra att det mellan medlemsstaterna uppstår en avskärmning av marknaden för vissa varor.

- 3) Avtalet skall ha antingen till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen.

Vid en bedömning av ensamåterförsäljaravtalets syfte skall fastställelsen av att det föreligger någon form av konkurrensbegränsning grunda sig på samtliga eller en del av själva avtalsbestämmelserna.

Om avtalet inte uppfyller dessa villkor skall avtalets verkningar således bedömas med hänsyn till om det kan fastställas att detta märkbart antingen hindrar, begränsar eller snedvrída konkurrensen.

I detta hänseende finns det anledning att undersöka beskaffenheten och mängden av de varor som omfattas av avtalet, leverantörens respektive ensamåterförsäljarens ställning på den relevanta produktmarknaden och antalet parter i avtalet eller, i förekommande fall, i andra avtal i samma distributions-system.

Svaret på den andra frågan

Ogiltighet enligt artikel 85.2 avser alla de avtalsbestämmelser som är oförenliga med artikel 85.1.

Följderna av denna ogiltighet för alla övriga delar av avtalet omfattas inte av gemenskapsrätten.

Det ankommer på Cour d'appel i Paris att besluta om rättegångskostnaderna i detta mål.

På detta sätt dömt i Luxemburg den 30 juni 1966.

Hammes

Delvaux

Donner

Trabucchi

Lecourt

Domen avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 30 juni 1966.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

Ch. L. Hammes
Ordförande